

М. І. Бабкінакандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Національного університету «Львівська політехніка»

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

У статті досліджено проєктну діяльність студентів як ефективну освітню технологію в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням. Наголошено, що проєктна діяльність спрямована на формування в студентів дослідницьких навичок, фахових знань, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, вивчати й аналізувати проблему професійного спрямування. Проаналізовано наукові дослідження й публікації, у яких висвітлено застосування інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій у процесі вивчення іноземних мов. Визначено, що головною метою викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах є формування в студентів професійних мовних компетенцій – оволодіння фаховою термінологією, що дасть змогу читати, розуміти, перекладати, реферувати оригінальну літературу, висловлюватись в усній і письмовій формах у межах професійної тематики.

Розглянуто етапи й методи, які застосовуються в процесі реалізації проєктної діяльності, серед яких найпоширенішими є спостереження, вивчення документів та інтерв'ю. Зазначено, що застосування методів збору інформації в процесі проєктної діяльності дасть студентам змогу виокремити важливе джерело інформації фахового спрямування з досліджуваної проблеми, створити реферативний документ, підготувати презентацію іноземною мовою. Дотримання певних етапів реалізації проєктної діяльності, поєднання методів збору інформації, створення нового інформаційного продукту з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій – це один зі шляхів підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови, що є важливою умовою професійної самореалізації в сучасному суспільстві. Акцентовано, що робота над проєктами фахового спрямування в процесі вивчення іноземної мови передбачає сукупність навчально-пізнавальних і дослідницьких прийомів, інтеграцію знань та умінь, спрямованих на набуття досвіду студентами для майбутньої професійної діяльності. Знання іноземної мови є важливою частиною сучасного інформаційного суспільства, необхідною умовою в процесі працевлаштування спеціаліста.

Ключові слова: проєктна діяльність, іноземна мова, професійні мовні компетенції, методи збору інформації, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Сьогодення потребує висококваліфікованих фахівців, які адаптовані до багатомовних зв'язків і здатні до практичного володіння іноземною мовою. Саме тому головною метою викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах є формування в студентів професійних мовних компетенцій – оволодіння фаховою термінологією, що дасть змогу читати, розуміти, перекладати, реферувати оригінальну літературу, висловлюватись в усній та письмовій формах у межах професійної тематики.

Актуальність проблеми полягає в запровадженні ефективних технологій навчання, що зумовлює підвищений інтерес до вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням. До таких технологій належить організація проєктної діяльності, яка спрямована на формування в студентів дослідницьких навичок, фахових знань, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, вивчати та аналізувати проблему професійного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Застосування інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій у процесі вивчення іноземних мов висвітлюють у своїх публікаціях Г. Бакаєва, О. Березовська, О. Борисенко, Л. Власенко, А. Володько, І. Каташинська, Т. Коваль, О. Кужель, Л. Куниця, Т. Мельникова, А. Павлович, О. Попович, І. Сінельник, Ю. Скарлупіна, І. Ставицька, Г. Черендніченко, Л. Шапран та інші. Проєктну технологію як сукупність навчально-пізнавальних і дослідницьких прийомів, як засіб підготовки майбутніх фахівців розкрито в дослідженнях Л. Васильєвої, М. Голубенко, С. Горлицької, С. Ізбаш, І. Іонові, Н. Кайди, І. Карнаухової, О. Косович, Н. Котеланець, В. Курбатова, Л. Панченко, О. Павленко, Н. Солопової, М. Уйсімбаєвої, О. Фунтікової та інших.

Однак ще не досить розкрито проблему щодо формування в студентів уміння і навичок для ефективного реалізації проєктної діяльності в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Мета статті – дослідження проєктної діяльності студентів як ефективною освітньою технологією в

процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Досягнення мети статті передбачає виконання таких завдань:

- проаналізувати наукові дослідження й публікації, у яких висвітлено застосування інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій у сучасних методах викладання іноземних мов;

- визначити етапи й методи, які застосовуються під час реалізації проєктної діяльності;

- дослідити проєктну діяльність студентів як ефективну освітню технологію в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Проєктна діяльність як освітня технологія дає можливість формувати в студентів навички науково-дослідницької діяльності професійного спрямування. У наукових дослідженнях проєктну діяльність розглядають як засіб управління активною діяльністю студентів [1], що сприяє розвитку й саморозвитку професійного зростання майбутніх спеціалістів [2], як спосіб розвитку творчості, пізнавальної діяльності, самостійності [3], уміння планувати, ухвалювати рішення, оцінювати результати [4]. Вона охоплює комплекс дій студента та способи організації педагогом цих дій. Беручи активну участь у проєктній діяльності, як стверджує О. Косович, студенти можуть виробляти свій власний погляд на інформацію, окреслювати мету, завдання й шукати шляхи їх розв'язання [5, с. 77]. На нашу думку, робота над проєктами фахового спрямування передбачає сукупність навчально-пізнавальних і дослідницьких прийомів, інтеграцію знань та умінь, спрямованих на набуття досвіду студентами для майбутньої професійної діяльності.

Сучасні суспільні процеси, формування інформаційного суспільства, розвиток міжнародних відносин, зростання темпів технічного прогресу, глобалізація економіки, лібералізація міжнародної торгівлі передбачають підготовку фахівців із високим рівнем володіння іноземними мовами. Саме тому знання іноземної мови є важливою частиною сучасного інформаційного суспільства, необхідною умовою в процесі працевлаштування спеціаліста.

Досягнення високого рівня знань з іноземної мови є однією з необхідних освітньо-кваліфікаційних характеристик сучасного фахівця. На заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням студенти мають можливість удосконалювати свої знання за фахом. Проєктна діяльність, на нашу думку, є ефективною технологією для поглиблення знань як з іноземної мови, так і зі спеціальності. Під час роботи над проєктом студенти опрацьовують автентичні джерела фахового спрямування, спілкуються з іноземними спеціалістами. Змістові лінії мовного компонента та інформаційна насиченість відіграють важливу роль у формуванні в студентів фахових компетентностей. У процесі проєктної

діяльності студенти набувають різноманітних навичок: опрацювання, аналізу, перекладу автентичних матеріалів за спеціальністю; ділової кореспонденції іноземною мовою; практичного спілкування іноземною мовою в професійному середовищі; участі в дискусіях іноземною мовою з певної наукової проблеми в різних формах наукової комунікації; наукової діяльності, здійснення інноваційних досліджень та їх оприлюднення іноземною мовою; здатність до подальшого професійного розвитку, застосовуючи знання з іноземної мови.

Організація проєктної діяльності в освітньому процесі передбачає дотримання відповідних етапів. О. Косович виділяє такі етапи: пошуковий, аналітичний, практичний, презентаційний і контрольний [5, с. 76]. Відповідно, розробляючи проєкт професійного спрямування іноземною мовою, студенти повинні дотримуватися таких етапів: вибір проблеми фахового спрямування; планування діяльності; прогнозування результатів; збір інформації; дослідження та розв'язання проблеми; представлення результатів своєї діяльності перед аудиторією [6].

Технологія проєктної діяльності стимулює активний пізнавальний процес, який неможливий без застосування навичок роботи з різними джерелами інформації. В інформаційному суспільстві успішна професійна підготовка залежить від готовності та здатності спеціаліста сприймати, критично оцінювати та використовувати у своїй професійній діяльності безперервний потік інформації, створювати новий інформаційний продукт [7, с. 150]. У процесі проєктної діяльності робота з інформаційними потоками іноземною мовою (офіційною, науково-дослідною, публіцистичною, довідковою та іншою інформацією) передбачає застосування різних методів, серед яких найпоширенішими є спостереження, вивчення документів та інтерв'ю.

Одним із методів, який застосовують студенти в роботі над проєктом, є спостереження. Цей метод полягає в цілеспрямованому, систематизованому, безпосередньому сприйнятті та реєстрації фактів і явищ, які можна перевірити. За ступенем участі в роботі над проблемою метод класифікується на включене і невключене спостереження. Включене спостереження – це ситуація, коли учасник проєкту безпосередньо включається в процес досліджуваної проблеми за фахом (наприклад, дослідження в лабораторних умовах). Досліджуючи проблему та отримуючи інформацію в лабораторних умовах, студенти використовують спеціальне обладнання та працюють за визначеною технологією для отримання або перевірки результатів. Інформація, здобута таким способом, буде досить правдивою та об'єктивною. Невключене спостереження застосовується, коли проблема або явище вивчається з боку. У цьому випадку важливо перевіряти отримані дані.

У процесі проєктної діяльності для підвищення об'єктивності спостереження студентам необхідно зіставляти та аналізувати здобуту інформацію з різних джерел. Важливим джерелом інформації в роботі над проєктом є документально підтверджені дані, що має безпосередній зв'язок із методом вивчення документів. Документ розглядають як систематизовані або узагальнені відомості з першоджерел у формі описів, анотацій, рефератів, статей, дисертацій, монографій, нормативно-технічної документації, інтернет-ресурсів тощо. Він є результатом наукової обробки з метою ознайомлення фахівців із новітніми вітчизняними та закордонними досягненнями.

Документи поділяють: за способом їх фіксації (книги, часописи, публікації, рукописи, фотографії, плани, схеми, обрахунки, графіки, аудіо- та відеоматеріали, комп'ютерні носії інформації); за типом фіксації (особисті та громадські); за статусом (офіційні та неофіційні); за ступенем близькості до проблеми, що досліджується (первинні документи, які зображають конкретну реальність, і вторинні, що складені на основі інших документів); за способом одержання документа (вільно доступні, спеціально замовлені, довідки, копії документів, описи справ тощо). Наведена класифікація дасть студентам змогу зорієнтуватися в процесі проєктної діяльності щодо характеру викладеної інформації та її правдивості, допоможе зробити логічний аналіз документа та надасть можливість провести його зіставлення з фактами з інших джерел інформації.

Працюючи над проєктом, студентам необхідно розпочинати з документів, які дають характеристику реальному факту. Це можуть бути наукові публікації в різних виданнях, публіцистичні виступи в пресі, радіо, телебаченні, інтернет-виданнях, кіно-, відео-, аудіо-, фотодокументи, кореспонденція, лабораторні дослідження, офіційні дані інших джерел інформації. Підготовка проєкту іноземною мовою, опрацювання автентичних джерел, кореспонденція з носіями мови вимагають високого рівня володіння іноземною мовою, стимулюють студентів до поглибленого вивчення іноземної мови фахового спрямування.

Важливим етапом збору інформації в проєктній діяльності є метод інтерв'ю. Застосовуючи цей метод, студенти мають можливість з'ясувати думку щодо досліджуваної проблеми компетентних спеціалістів із метою формування уявлень про сутність певного факту. Отримання інформації безпосередньо від професіоналів в усній чи письмовій формі потребує ретельної підготовки. Запитання необхідно формулювати так, щоб вони значною мірою показували сутність проблеми. Під час проведення інтерв'ю студенти повинні дошукатися правдивих та об'єктивних фактів, які мали б документальне підтвердження. Інтерв'юєрові

потрібно намагатися отримати аргументовані та практично обґрунтовані відповіді.

Організація інтерв'ю потребує певних етапів: підготовки до інтерв'ю (визначення мети проведення інтерв'ю, попереднього опрацювання матеріалів за обраною темою); вироблення стратегії та методів проведення інтерв'ю (тематичного анкетування, бесіди, офіційних запитів, листів тощо); формування комплексу запитань відповідно до теми дослідження (укладання тематичних запитальників, основних і допоміжних питань тощо); домовленості про місце та час проведення інтерв'ю; процес проведення інтерв'ю (способів фіксування відповідей, застосування технічних засобів); узагальнення, аналізу й формування висновків з отриманої інформації. Під час застосування методу інтерв'ю в проєктній діяльності практичне спілкування в професійному середовищі з носіями мови набуває великого значення як у фаховій підготовці, так і у формуванні в студентів мовних компетенцій.

Здобуття об'єктивної інформації в процесі проєктної діяльності професійного спрямування потребує від студентів умінь перевіряти отримані дані шляхом зіставлення з різних документальних джерел, проведення повторних спостережень, отримання професійних консультацій. Кожний метод збору інформації має своє функціональне навантаження, і лише їх поєднання в змозі забезпечити повноцінну правдивість фактів, потрібних у процесі дослідження певної проблеми.

Необхідною умовою організації проєктної діяльності студентів у процесі вивчення іноземної мови є застосування інформаційно-комунікаційних технологій. На думку Ю. Скарлупіної, використання інформаційних технологій відкриває нові можливості: наявність у відкритому доступі професійної й повсякденної інформації іноземною мовою сприяє розширенню світогляду, а відкритість ресурсів для створення інтерактивних завдань підвищує ефективність самостійної роботи студентів і їхню вмотивованість [8, с. 351]. Ці технології надають доступ через мережу Інтернет до електронних бібліотек, архівів, каталогів, конференцій, сайтів навчальних закладів та інших установ, можливість обміну кореспонденцією, спілкування в онлайн тощо. За допомогою ІКТ можна розв'язувати дидактичні завдання, формувати в студентів стійку мотивацію до вивчення іноземної мови з метою підвищення їхнього кваліфікаційного рівня. Використання інтернет-ресурсів допоможе студентам у розробленні проєктів за фахом, пошуку необхідної інформації, надасть можливість автентичного спілкування, ділової кореспонденції тощо. Презентація й обговорення підготовлених студентами проєктів сприятимуть формуванню навичок монологічного та діалогічного мовлення за професійною тематикою. Це забезпечує автентич-

ність спілкування, що стимулює краще засвоєння фахового матеріалу та виробляє мотиваційну поведінку студентів для подальшого вивчення й вдосконалення іноземних мов.

Висновки і пропозиції. Отже, однією з ефективних освітніх технологій вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах є проєктна діяльність, що сприятиме формуванню в студентів комунікативної фахової компетенції. Застосування методів збору інформації у процесі проєктної діяльності дасть студентам змогу виокремити важливе джерело інформації фахового спрямування з досліджуваної проблеми, створити реферативний документ, підготувати презентацію іноземною мовою. Дотримання певних етапів реалізації проєктної діяльності, поєднання методів збору інформації, створення нового інформаційного продукту з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій – це один зі шляхів підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови, що є важливою умовою професійної самореалізації в сучасному суспільстві.

Перспективи подальших наукових розвідок полягатимуть у формуванні в студентів професійних мовних компетенцій, навичок практичного спілкування іноземною мовою в професійному середовищі.

Список використаної літератури:

1. Кайда Н.О. Метод проєктів як засіб управління активною діяльністю в підготовці майбутніх викладачів. *Управління в освіті : збірник*

матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 квітня 2013 р. Львів : Видавництво «Триада Плюс», 2013. С. 98–100.

2. Футнікова О.О. Сучасний погляд на використання методу проєктів в організації самостійної роботи студентів поза аудиторією у вищій школі. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2013. № 11. С. 17–24.
3. Грабовська Н.А., Цимбалюк Т.П. Інформаційні технології у вивченні іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 24. С. 222–225.
4. Уйсімбаєва М. Проєктна діяльність: теоретичні аспекти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 13. С. 258–263.
5. Косович О.В. Проєктна діяльність як одна з форм інноваційних методичних технологій навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Педагогіка, соціальна робота». 2018. Вип. 22. С. 76–78.
6. Бабкіна М.І. Інформаційна типологія в проєктній діяльності. Львів : ЗУКЦ, ПП НВФ БіАРП. 2008. 52 с.
7. Бабкіна М.І. Використання інформаційних потоків у процесі проєктної діяльності студентів за фахом. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 5 (39). С. 150–157.
8. Скарлупіна Ю.А. Інноваційні методи викладання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 4 (58). С. 347–354.

Babkina M. Project activity of students in the process of learning a foreign language for specific purposes

The article examines the project activity of students as an effective educational technology in the process of learning a foreign language for specific purposes. It is emphasized that the project activity is aimed at the formation of students' research skills, professional knowledge, and the ability to get oriented in the information space, to study and analyze the problem of specific purposes. The scientific researches and publications are analyzed, in which the application of information and communication and innovative technologies in the process of learning foreign languages is analyzed. It is determined that the main purpose of teaching a foreign language for specific purposes in higher educational institutions is to form students' professional language competencies – mastering professional terminology, which will allow reading, understanding, translating, reviewing original literature, speaking orally and in writing within professional subjects.

The stages and methods used in the process of project activity are considered, among which observation, the study of documents, and interviews are the most common. It is noted that the use of methods of information collection in the process of project activity will allow students to identify an important source of professional information on the research problem, create an abstract document, and prepare a presentation in a foreign language. The adherence to certain stages of the implementation of project activity, the combination of methods of information collection, the creation of a new information product using modern information and communication technologies is one of the ways to increase the student's motivation to learn a foreign language, which is an important condition for professional self-realization in modern society. It is emphasized that the work on professional projects in the process of learning a foreign language involves a set of educational and research techniques, the integration of knowledge and skills aimed at gaining experience by students for future professional activity. The knowledge of a foreign language is an important component of the modern information society, a necessary condition for the employment of a specialist.

Key words: project activity, foreign language, professional language competencies, methods of information collection, information and communication technologies.